

СУЧАСНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ CONTEMPORARY THEORY AND PRACTICE OF SOCIAL WORK

Попов О. А. (Чернівці, Україна)

ЛИТОВСЬКИЙ ДОСВІД ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

У тезах розкрито сутність понять «сільська місцевість» та «сільська громада» у Литві, проаналізовано литовський досвід здійснення соціальної роботи у сільській місцевості.

Popov O. (Chernivtsi, Ukraine)

SOCIAL WORK ON RURAL AREAS IN LITHUANIA

The article provides the definitions for such concepts as «rural area» and «rural community» in Lithuania, analyzes Lithuanian experience of social work in rural areas.

Перед сільськими територіальними громадами нашої держави постає ціла низка викликів: складна економічна ситуація, депопуляція окремих населених пунктів, необхідність прийому та облаштування внутрішньо переміщених осіб, тощо. Слід зауважити, що після імплементації реформи децентралізації в Україні, та, в межах подальших євроінтеграційних процесів, які мають місце в нашій державі, відбувається поступова трансформація вітчизняної соціальної політики та системи надання соціальних послуг. Це, в свою чергу, відчутною мірою впливає на здійснення соціальної роботи на місцевому рівні. З огляду на вищевикладене, доволі актуальним видається вивчення європейського досвіду здійснення соціальної роботи у сільській місцевості. Особливо цікавим у цьому контексті може бути вивчення литовського досвіду. Литва, як і Україна, пережила радянську окупацію у ХХ столітті та отримала у спадок низку схожих проблем. Проте, у 2004 році ця країна зуміла вступити до Європейського Союзу, що справило визначальний вплив на розвиток литовських соціальних інституцій та литовської соціальної роботи.

Насамперед, спробуємо здійснити короткий термінологічний аналіз.

Згідно з Законом Литовської Республіки «Про сільське господарство, харчову промисловість та розвиток села», сільська місцевість – це «населений пункт, в якому проживає не більше шести тисяч мешканців» [2]. Можна відзначити, що прийнятий 28 липня 2023 року Закон України «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» також впроваджує кількісні критерії до визначення типу населеного пункту. При цьому простежуються і певні відмінності. Так, українське законодавство визначає два типи сільських населених пунктів –

села (менше 5 тисяч жителів) та селища (не менше 5 тисяч жителів і переважно до 10 тисяч жителів).

У тому ж Законі Литовської Республіки «Про сільське господарство, харчову промисловість та розвиток села» наведено визначення сільської громади – це «жителі сільської місцевості, які пов'язані спільними потребами та інтересами проживання по сусідству» [2]. Перші сільські громади були створені в Литві у 1995 році, при цьому головною метою їх діяльності в той час було відновлення соціальних зв'язків між селянами шляхом проведення спільних заходів та спільного вирішення місцевих проблем [3, с. 103]. Втім, визначальний вплив на активний розвиток проєктної діяльності на території сільських громад країни, в тому числі для реалізації проєктів соціального спрямування, справила Європейська інтеграція країни.

Як відзначають литовські дослідники Гедре Місуньене і Юстінас Садаускас соціальна робота в сільських громадах Литви може набувати різного спрямування та форм [3, с. 105]. Це пояснюється тим, що відповідно до Закону Литовської Республіки «Про місцеве самоврядування», організація та надання соціальних послуг є функцією муніципалітетів, відповідно вони мають право і можливість впроваджувати різні інституційні моделі соціальної роботи в своїх межах [3, с. 5]. Це також зумовлює нерівномірний розподіл інфраструктури соціальних послуг між громадами Литви, в тому числі й у сільській місцевості [1, с. 12].

Г. Місуньене і Ю. Садаускас виділяють три професійні групи фахівців соціального спрямування, які працюють в сільських громадах: соціальні працівники, громадські працівники та соціальні педагоги [3, с. 106]. Також вони виокремлюють напрямки соціальної роботи у таких громадах: емпайвмент, захист прав, фасилітація, медіація та менеджмент [3, с. 108-109].

Як засвідчують результати дослідження, проведеного у 2012 році фахівцями Асоціації муніципалітетів Литви, перед соціальною роботою у сільській місцевості постає низка труднощів. Так, порівняно із жителями міст, мешканці сіл мають менше можливостей для отримання соціальних послуг, а якість послуг, що їм надаються, є гіршою, у селах складніше мобілізувати команди спеціалістів різного спрямування, при цьому сільські соціальні працівники більше завантажені роботою [1, с. 22]. Доволі часто задоволеність потреб мешканців сіл у певних видах соціальних послуг (наприклад, таких як тимчасове розміщення, послуги денного догляду та денного перебування, послуги патронажу для людей похилого віку та людей з інвалідністю, транспортні послуги) є недостатньою, [1, с. 40]. Слід відзначити, що соціальна робота у сільських громадах має і певні переваги, адже значно ширшими є можливості використання неформальної підтримки від сусідів чи друзів [1, с. 22].

Підсумовуючи вище викладене, можемо стверджувати, що соціальна робота в сільській місцевості в Литві стикається з цілою низкою викликів, частина з яких є притаманними і для української соціальної роботи (наприклад, висока частка населення похилого віку, труднощі у наданні

транспортних послуг, тощо). З огляду на це, актуальним є подальше вивчення литовського досвіду соціальної роботи у сільській місцевості.

ЛІТЕРАТУРА // REFERENCES

1. Ablingienė, V., Vareikytė, A., Vaičionis, G., Tiaškevičius, A., Veikutis, R., Aužbikavičiūtė, A. (2013). Socialinių paslaugų teikimo kaimo vietovėse gerosios patirties. Studija. Vilnius. Atsisiūsta iš https://lsa.lt/images/veikla/projektai/2012socpaslaug/dok_sp_teikimo_studija_leidiny.pdf
2. Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymas. Atsisiūsta iš <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.171174/asr>
3. Misiūnienė, G. ir Sadauskas, J. (2015). Socialinių darbuotojų kompetencijos veikti kaimo bendruomenėje apibrėžtis, Vilnius: Socialinis ugdymas, 1: 99-117.

Бобровнік В. Л. (Рівне, Україна)

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З БАГАТОДІТНИМИ СІМ'ЯМИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

У тезах обґрунтовано особливості соціальної роботи з багатодітними сім'ями. Наголошено, що програми та послуги соціальної допомоги повинні бути гнучкими і адаптованими до конкретних обставин кожної сім'ї, її соціального статусу, матеріального стану, національної та культурної специфіки, а також інших факторів.

Bobrovnik V. (Rivne, Ukraine)

SOCIAL WORK WITH LARGE FAMILIES AS A PRIORITY AREA OF SOCIAL ASSISTANCE

The theses substantiate the peculiarities of social work with large families. Social assistance programs and services must be flexible and adapted to the specific circumstances of each family, taking into account its social status, material condition, national and cultural specifics, as well as other factors.

Відповідно до Конституції України, сім'ї з дітьми, до яких належать і багатодітні сім'ї, перебувають під захистом держави. Відповідно до статті 1 Закону України «Про охорону дитинства»: багатодітною сім'єю є сім'я, в якій і подружжя (чоловік та жінка) перебуває у зареєстрованому шлюбі, разом проживає та виховує трьох і більше дітей, у тому числі кожного зі подружжя, або один батько (одна мати), який (яка) проживає разом з трьома і більше дітьми та самотійно їх виховує [2].

Соціальний стан, в якому перебувають багатодітні сім'ї, потребує системної роботи за двома основними напрямками: з групами ризику (батьки з асоціальною поведінкою – джерело зростання соціального сирітства) та сім'ями, які є самотійні у своїх діях.

Соціальна робота з сім'єю – це процес надання підтримки, консультацій, інформації та інших видів допомоги сім'ям у різних складних